LLYWODRAETH LEOL A PHWYLLGOR TAI

ARCHWILIO'R CYNGOR AR DAI – YSTYRIED YR ADRODDIAD

PWRPAS

1. Mae'r papur hwn yn gwahodd y Pwyllgor i ystyried adroddiad yr archwiliad o'r gwasanaethau cynghori ar dai. Ceir copi o grynodeb o'r adroddiad yn Atodiad 1.

ARGYMHELLIAD

2. Bod y Pwyllgor yn ystyried yr adroddiad cyn ei anfon allan ar gyfer ymgynghori.

AMSERU

3. Bwriedir cyhoeddi'r adroddiad at ddiben ymgynghori ym mis Medi 2001, ond bydd hynny'n dibynnu ar ystyried ymateb y Pwyllgor i'r adroddiad, a'i gyfieithu a'i argraffu.

CEFNDIR

4. Cynhaliwyd yr archwiliad gan Bob Widdowson, ymgynghorwr allanol â chryn brofiad o'r maes cynghori ar dai. Comisiynwyd y prosiect gan y Cynulliad i fesur lefel a safon y gwasanaethau cynghori ar dai yng Nghymru, ac i wneud argymhellion ar sut y gellid gwella'r gwasanaethau hyn a'u gwneud yn fwy hygyrch i'r sawl sydd ag angen cyngor arnynt ar ystod o faterion ynghylch tai. Nod yr adroddiad yw hysbysu adran datblygu polisi'r Cynulliad am y gwasanaethau cynghori ar dai a ddarperir, a'r safonau y dylid eu pennu ar gyfer y gwasanaethau hyn.
5. Bydd yr adroddiad o ddiddordeb arbennig i'r sefydliadau hynny sy'n cyfrannu at ddarparu gwasanaethau cynghori ar dai, gan gynnwys awdurdodau lleol sydd â dyletswydd statudol i sicrhau bod cyngor ar gael i'r di-gartref, a chyrff megis Shelter sy'n darparu cyngor annibynnol ynghylch tai. Bydd hefyd o fudd i'r Comisiwn Gwasanaethau Cyfreithiol (LSC), sydd â chyfrifoldeb statudol am hyrwyddo'r gwasanaethau cynghori annibynnol yng Nghymru a Lloegr dan y Ddeddf Cyfle i Gael Cyfiawnder 1999, ac sydd wrthi ar hyn o bryd yn ehangu gwasanaethau cynghori ar dai yng Nghymru.

YSTYRIAETH

6. Mae prif gasgliadau'r adroddiad fel a ganlyn:

- Mae cryn amrywiaeth o ran y gwasanaethau cynghori ar dai sydd ar gael. Mewn llawer ardal mae'r gwasanaethau ond ar gael am gyfran o'r wythnos, a hynny yn y prif drefi yn unig.
- Mae safon y cyngor yn amrywio, ac yn anodd ei fesur am nad yw'n cael ei gofnodi na'i asesu yn aml, ac mae'r drefn ar gyfer clywed ymateb y defnyddiwr yn annigonol.
- Mae'r sefyllfa yn newid yn gyflym o ganlyniad i'r Ddeddf Cyfle i Gael Cyfiawnder 1999, gyda'r Comisiwn Gwasanaethau Cyfreithiol (LSC) yn ariannu gwasanaethau annibynnol newydd dros y rhan fwyaf o Gymru o 2001 ymlaen.
- Y mae'n ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu gwasanaeth cynghori ar dai i'r digartref, ond rhaid sicrhau bod cyngor annibynnol ar gael hefyd. Dylai'r gwasanaethau cynghori lleol bellach weithio yng nghyd-destun aml-asiantaeth lleol Partneriaethau Gwasanaethau Cyfreithiol Cymunedol.
- Hyd yn oed wedi sefydlu'r gwasanaethau a ariennir gan y Comisiwn Gwasanaethau Cyfreithiol, bydd yna fylchau sylweddol yn y gwasanaethau cynghori a diffygion yn yr ariannu, yn enwedig o ran y bobl nad oes ganddynt hawl i'r gwasanaethau a ariennir gan y Comisiwn Gwasanaethau Cyfreithiol oherwydd eu hincwm, pobl mewn ardaloedd tenau eu poblogaeth a'r gwasanaethau yn anghysbell, a phobl ag angen cyngor arbenigol arnynt.

1. Yr argymhellion allweddol yw:

- Cynigir diffiniad a nod ar gyfer darparu gwasanaethau cynghori ar dai, sy'n cynnwys yr amcan i sicrhau bod cyngor addas, rhad a di-duedd ar gael i bawb.
- Dylid mabwysiadu safon y Marc Ansawdd a osodwyd gan y Comisiwn Gwasanaethau Cyfreithiol fel y safon briodol ar gyfer gwasanaethau cynghori ar dai yng Nghymru. Y Comisiwn Gwasanaethau Cyfreithiol yw'r corff priodol i archwilio'r gwasanaethau hyn.
- Dylai awdurdodau lleol adolygu'r ddarpariaeth yn eu hardal o bryd i'w gilydd, a sefydlu strategaeth i enwi'r anghenion.
- Mae angen arian ychwanegol sylweddol i gynnal datblygiad y gwasanaethau i sicrhau bod pawb yn medru cael y cyngor sydd ei angen arnynt.
- Mae yna angen am sefydliad arbennig i lywio datblygiad y gwasanaethau newydd. Gallai'r Comisiwn Gwasanaethau Cyfreithiol arwain hwn, drwy weithio mewn partneriaeth â'r Cynulliad. Dewis arall fyddai i sefydliad newydd ymgymryd â'r gwaith, ac anogir y Cynulliad i ystyried rhinweddau 'Homepoint' yn yr Alban yn y cyswllt hwn.

CYDYMFFURFIO

8. O dan Adran 182 Deddf Tai 1996, gall y Cynulliad roi arweiniad i awdurdodau lleol ar gyflawni eu cyfrifoldebau am y digartref, gan gynnwys cynghori ar dai. Mae'r pwerau perthnasol o dan Ddeddf Tai 1996 wedi'u trosglwyddo i Weinidog y Cynulliad.
9. Nid oes yna faterion o uniondeb na phrioldeb.
10. Anfonwyd copïau o'r cyflwyniad hwn i Swyddfa Cydymffurfio'r Cynulliad.

GOBLYGIADAU ARIANNOL

11. Awdurdodau lleol:

    Dim ar hyn o bryd. Anfonir sylwadau'r Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai i'r sefydliadau statudol a gwirfoddol perthnasol i'w trafod cyn i'r Cynulliad wneud unrhyw benderfyniadau ar bolisi.

12. Cynulliad:

    Mae'r goblygiadau ariannol i'r Cynulliad o ran cyfieithu ac argraffu'r ddogfen ac yn y broses o ymgynghori. Telir am y rhain gan Fwrdd y Cyfarwyddwyr Tai. Bydd yn rhaid ystyried ymhellach unrhyw gostau ychwanegol o ganlyniad i'r gwaith o gyflawni'r argymhellion.

THEMÂU TRAWSBYNCIOL

13. Lluniwyd manyleb yr archwiliad hwn i ystyried yr angen i fynd i'r afael ag anfantais a hyrwyddo cydraddoldeb gan sicrhau bod cyngor ar dai ar gael i bawb. Mae'r adroddiad yn adlewyrchu'r bwriadau hyn, ac fe fydd yn helpu i sicrhau bod pobl mewn angen yn gallu cael hyd i dai addas a'u cynnal, a chael eu hawliau a dewis o dai.

Cangen Rheoli Tai, Digartrefedd a Chymorth

Cyfarwyddiaeth Tai

Gorffennaf 2001